

Kommunledningsförvaltningen
Raine Katajamäki
raine.katajamaki@enkoping.se

Kommunstyrelsen

Program för landsbygdsutveckling

Förslag till kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att:

1. anta "Program för landsbygdsutveckling, Enköpings kommun 2023–2026", daterat 2023-11-09.

Ärendet

Bakgrund

Under hösten år 2021 gav den dåvarande kommundirektören till kommunledningsförvaltningen i uppdrag att beskriva strategiska åtgärder som är viktiga för landsbygdsutveckling inom de sex övergripande uppgifterna kommunen hade definierat i kommunfullmäktiges långsiktiga plan.

Ärendets beredning

Kommunledningsförvaltningen informerade kommunstyrelsen den 24 maj 2022 att förvaltningen avser att anställa en extraresurs för att i uppstartsledet ge stöd för att få till strukturerade invånardialoger där innehållet i en landsbygdstrategi kan formuleras.

Ett första utkast togs fram under år 2022 och de föreslagna åtgärderna förankrades internt med samtliga förvaltningar. Därefter har näringslivsavdelningen under hösten och vintern 2022 genomfört dialoger med olika landsbygdsintressenter. Det preliminära förslaget till landsbygdsprogrammet behandlades också på Arenan för hållbart växande Enköping den 16 maj 2023. Under ärendets beredning har flertal förankringar gjorts även med tjänstepersonerna som arbetar med den nya översiktsplanen. På basis av dessa dialoger omarbetades dokumentet, nya strategiska temaområden lyftes upp och bland annat namnet ändrades från strategi till program för att dokumentet ska följa kommunens riktlinjer för styrdokument. Eftersom programmet dessutom har fått en helt ny struktur är programmet inte längre kopplat enbart till kommunfullmäktiges gamla långsiktiga plan.

Förslaget remitterades av kommunstyrelsen den 20 juni 2023. Svarstiden gick ut den 31 oktober 2023 och remissvar kom från upplevelsenämnden, miljö- och byggnadsnämnden, utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, Leader Mälardalen, socialnämnden samt vård- och omsorgsnämnden. Tekniska nämndens svar inkom den 1 november 2023 och svaret har tagits i beaktande.

Kommunledningsförvaltningens bedömning

Kommunledningsförvaltningens svar på de synpunkter som framförts under remissförfarandet har sammanställts i det bilagda dokumentet "Sammanställning och analys av remissvar gällande förslaget till Program för landsbygdsutveckling i Enköpings kommun 2023–2026", daterad 2023-11-09.

Ekonomiska konsekvenser

Det är svårt att förutspå de ekonomiska kostnaderna över tid eftersom programmets genomförande är beroende av kommunstyrelsens och nämndernas prioriteringar i budgeteringen. Däremot är det klart att programmet medför interna kostnader som delvis kan och ska falla inom ramen för ordinarie verksamhet. Vidare är ett av syften med detta dokument att kommunens arbete med landsbygdsutvecklingen effektiveras genom att kommunens viktigaste insatser är samlade i ett och samma dokument och på det sättet bättre koordinerade.

Sociala och miljömässiga konsekvenser

Målsättningen är att det mer systematiska och strategiska arbetet med landsbygdsfrågor ska bidra till en mer livskraftig och hållbar landsbygd. De närmare sociala och miljömässiga konsekvenserna framgår av programmet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, kommunledningsförvaltningen, 2023-11-09
Förslag, Program för landsbygdsutveckling i Enköpings kommun 2023–2026, kommunledningsförvaltningen, 2023-11-09
Sammanställning och analys av remissvar gällande förslaget till Program för landsbygdsutveckling i Enköpings kommun 2023–2026, kommunledningsförvaltningen, 2023-11-09
Protokollsutdrag, tekniska nämnden, 2023-10-26, § 137
Protokollsutdrag, vård- och omsorgsnämnden, 2023-10-25, § 124
Protokollsutdrag, socialnämnden, 2023-10-25, § 169
Protokollsutdrag, utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, 2023-10-16, § 175
Protokollsutdrag, miljö- och byggnadsnämnden, 2023-10-18, § 172
Protokollsutdrag, upplevelsenämnden, 2023-10-17, § 96
Protokollsutdrag, kommunstyrelsen, 2023-06-20, § 162
Remissvar, Leader Mälardalen, 2023-10-26

Daniel Jansson-Hammargren
Kommundirektör
Enköpings kommun

Åsa Olsson
Kansli- och utredningschef
Enköpings kommun

Beslutet skickas till:
Kommunfullmäktige, för åtgärd.

Program för landsbygdsutveckling

Enköpings kommun 2023–2026

2023-11-09

Ärendenummer
KS2022/166

Dokumenttyp

Program

Ersätter

Beslutad av

Kommunfullmäktige

Gäller för

Enköpings kommun

Gäller f.om.

Ansvarig funktion

Avdelningen för ledningsstöd

Gäller t.om.

2026-12-31

Reviderad

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	1
1.1	Bo, leva och verka	1
1.2	Övergripande mål för utveckling av Enköpings landsbygd	3
1.3	Landsbygdsprogrammets syfte.....	3
1.4	Programmets genomförande.....	4
2.	Bo.....	4
2.1	Hållbar livsmiljö.....	4
2.2	Självständigt liv	7
3.	Leva.....	8
3.1	Samverkan, demokrati och delaktighet.....	8
3.2	Gemenskap och upplevelser	10
4.	Verka	12
4.1	Näringsliv och arbetsmarknad.....	12
4.2	Utbildning och kompetensförsörjning.....	15
5.	Genomförande	15

1. Inledning

1.1 Bo, leva och verka

Enköpings kommun har en starkt växande befolkning. Kommunen befinner sig i en intensiv utvecklingsfas med fler bostäder, kommunal service och infrastruktur som byggs ut i kommunens centralort och i kransorterna. Befolkningen växer emellertid även i landsbygderna och en positiv utveckling av landsbygderna är en hörnsten för en hållbar utveckling i hela kommunen.

Landsbygderna har inom sig väldigt stora variationer i befolkningstätheten och för att garantera en stark landsbygdsutveckling i hela kommunen är det viktigt att belysa kommunens olika åtgärder som stärker landsbygdsutvecklingen och strategiskt samordna dessa insatser. Det är även viktigt att belysa hur utvecklingen i landsbygden kan gynna tätorten och tvärtom. Av denna orsak fick kommunledningsförvaltningen under hösten 2021 i uppdrag att beskriva strategiska åtgärder som är viktiga för landsbygdsutveckling inom de sex övergripande uppgifterna kommunen har definierat i kommunfullmäktiges långsiktiga plan. En remissversion togs fram och de föreslagna åtgärderna i remissversionen förankrades internt med samtliga förvaltningar. Därefter har näringslivsavdelningen genomfört dialoger med olika landsbygdsintressenter och förslaget frikopplades också från kommunfullmäktiges gamla långsiktiga plan, vilket syns bland annat i programmets nuvarande struktur. På basis av dessa dialoger har remissversionen omarbetats och förslaget till landsbygdsprogrammet har fått en ny struktur med fokus på devisen "Bo, leva och verka".

Vad menas med landsbygd?

Det finns ingen entydig definition av landsbygd. Två drag kan dock sägas särskilja landsbygden från städer och tätorter. Dels den utmärkande fysiska miljön karaktäriserad av natur- och kulturlandskap och dels glesheten med långa avstånd och sämre tillgänglighet.

I SCB:s statistiska definition är "landsbygd" allt det som inte är tätorter, där gränsen för tätort är 200 invånare. Problemet med denna definition är att kommunens alla kransorter inte skulle betraktas som landsbygd och således skulle dessa orter inte heller omfattas av det här programmet. Kransorterna är viktiga noder för den omkringliggande landsbygden och därför är det viktigt att dessa områden blir föremål för det här programmet. Av denna orsak ingår även kransorterna i det strategiska arbetet för landsbygdsutveckling. Detta betyder att kommunens alla delar förutom centralorten är att betrakta som landsbygd. På så sätt synliggörs centralortens särställning och kransorternas nära koppling till landsbygdsutvecklingen. Oavsett definition kvarstår faktum att "landsbygden" som begrepp representerar en stor variation av miljömässiga, ekonomiska och sociala förhållanden. Skillnaderna finns inte bara mellan stad och land utan också mellan kransorterna samt mellan kransorten och dess omland.

Enköpings landsbygd i siffror

Per 31 december 2022 hade Enköpings kommun en befolkning på närmare 48 000 personer. I centralorten bor cirka 26 000 invånare och således består landsbygden av cirka 22 000 personer, varav i kransorterna Fjärdhundra, Grillby, Örsundsbro, Hummelsta, Lillkyrka och Skolsta bor totalt cirka 6 000 invånare.

1.2 Övergripande mål för utveckling av Enköpings landsbygd

FN:s medlemsländer har beslutat om en gemensam agenda, Agenda 2030, som innehåller 17 mål för ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. I Uppsala län ska Agenda 2030 och hållbar utveckling fungera vägledande för det regionala utvecklingsarbetet. Genom att följa Regional utvecklingsstrategi och Agenda 2030-strategi för Uppsala län säkerställs det i Enköpings kommun att utvecklingsarbetet sker i linje med Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Utöver detta är Enköping även genom projektet "Viable Cities" en av föregångsstäder i Europa som satsar på att bli klimatneutrala 2030.

Kommunens översiktsplan är under framtagande och blickar fram mot 2040. Ett av de viktigaste konstateranden i översiktsplanen är att centralorten kommer att växa och att kransorterna tillsammans med landsbygden har en viktig roll i att stärka hållbar utvecklingen framöver. I översiktsplanen kommer områden för nya bostäder och verksamheter pekats ut i kransorterna. Detta underlättar för utvecklingen i dessa områden och omland. I översiktsplanen lyfts också hur landsbygden används som resurs ur ett ekonomiskt, socialt och hållbart perspektiv samt hur engagemanget i lokalsamhället har en avgörande roll i hela kommunens bärkraft.

1.3 Landsbygdsprogrammets syfte

Landsbygdsprogrammets huvudsakliga syfte är att skapa en formell struktur för kommunens nämndövergripande arbete med landsbygdsutveckling, tydliggöra kommunens vilja och rådighet i dessa frågor samt visa vart fokus ska vara. Landsbygdsprogrammet konkretiserar vad som är särskilt viktigt ur ett landsbygdsperspektiv i kommunens andra övergripande dokument. Översiktsplanen är det viktigaste av dessa dokument. Landsbygdsprogrammet bygger också på kommunala strategiska program, såsom det idrottspolitiska programmet, kulturpolitiska programmet och näringslivsprogrammet. Även regionala dokument och mål är relevanta för att strategisk utveckling ska ske, såsom Regional

utvecklingsstrategi. Landsbygdsprogrammet visar hur vi ska arbeta med frågorna i kommunen och översiktsplanen anger de övergripande målen. Programmet syftar även till att stimulera samordningen av kommunens egna verksamheter och kommunägda bolag, samt samverka mellan kommun, ideella organisationer och det privata näringslivet. Målsättningen är att det leder till ett systematiskt arbete som främjar en livskraftig och hållbar landsbygd som i sin tur förbättrar hela kommunens beredskap inför olika samhällsutmaningar.

1.4 Programmets genomförande

Landsbygdsprogrammet visar på kommunens viljeinriktning för hur kommunen tillsammans med andra aktörer ska arbeta för en hållbar och sammanhållen samhällsutveckling på landsbygderna. Programmet gäller för kommunens nämnder och kommunens helägda bolag.

2. Bo

Enköpings kommun ska erbjuda en hög livskvalitet för sina invånare och vara en trygg plats att växa upp, leva och åldras på. Alla kommunens invånare ska kunna känna sig hemma i kommunen, och att de är betydelsefulla för Enköpings utveckling. Närheten till service, natur och kultur bidrar till en stimulerande vardag. Det kommunala arbetet genomsyras av de nationella och regionala folkhälsomålen vilket gör att en god folkhälsa uppnås i ett brett perspektiv.

2.1 Hållbar livsmiljö

Verka för hållbar infrastruktur och mobilitet

Möjligheter att bo på landsbygden är inte bara beroende av ett attraktivt boende och sysselsättning i bygden utan också av bra vägar, cykelvägar och kommunikationer. Kommunen arbetar för att trafikplanering för landsbygden behöver samlas utifrån ett helhetsperspektiv, inklusive sociala, säkerhets- och miljömässiga aspekter för att stärka alternativ.

Vägarna är nödvändiga passager för flertalet trafikanter, som kan ha svårt att hitta alternativ. Det är därför viktigt att ta hänsyn till vägens framkomlighet samt hur vi kan skapa trafiksäkrare miljöer på landsbygden.

En väl fungerande kollektivtrafik ger goda möjligheter att nyttjas för pendling till arbete samt för att nå besöksmål och nödvändig service. Till detta hör utvecklingen av infartsparkeringar på viktiga trafikknutpunkter för att ge möjlighet att ställa bilen och åka klimatsmart delar av sträckorna även i landsbygden.

En god och pålitlig infrastruktur är avgörande för boende och utbildningsverksamhet på landsbygden, men också för näringslivets utveckling och lokala jobb. Kommunen behöver i dialog med regionen verka för förbättrad hållbar mobilitet genom kollektivtrafik i vissa stråk och tider av dygnet, öka antalet cykelvägar, utveckla laddinfrastruktur, uppmuntra former av samåkning samt uppmuntra beteendeförändringar för ökat hållbart resande. För att samordna turer bör kommunen se över möjligheten att utveckla kombinerad skolskjuts med verksamhetsresor i högre grad.

Landsbygdsvägarnas kvalitet och bärighet är avgörande för framkomlighet, säkra passager vid väg, trafiksäkra busshållplatser och möjlighet till rörelsefrihet. Många av landsbygdsvägarna är idag inte dimensionerade för stora och tunga fordon eller den trafikmängd som kan uppstå. Kommunen ska arbeta systematiskt för en utveckling av väghållarskapet, påtala förbättringsåtgärder vid det statliga vägnätet för Trafikverket och Region Uppsala och samarbeta med enskilda väghållare.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden

Fiberutbyggnad och digitala tjänster

Den digitala utvecklingen har bidragit till att distansarbete, handel och service stärker landsbygdernas attraktionskraft. För att bidra till att landsbygderna är konkurrenskraftiga miljöer för invånare, näringsliv och besökare är det viktigt att fiberutbyggnaden färdigställs i hela kommunen. Detta är viktigt för att landsbygdsborna ska få likvärdig möjlighet till information, kommunikation och service och för alla åldrar. För det andra behöver kvalitén på telekommunikation och bredband säkerställas och utvecklas så att den svarar upp till samhällets, näringslivets och enskilda

människors behov. Kommunen behöver tillsammans med andra aktörer verka för bredband i kommunens alla delar färdigställs.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen

Utvecklad kommersiell och kommunal service

En serviceutveckling bör ske i dialog med lokalsamhället. För att servicen ska bli så bra som möjligt krävs samarbete och planering både mellan olika offentliga förvaltningar och tillsammans med ideella och privata aktörer. Kommersiell service har stor potential att öka attraktionskraften i kommunens mindre orter och bidra till att viktig samhällsservice tillgängliggörs nära för fler. I den övergripande planeringen ska servicenoder erbjuda goda förutsättningar för kommunal och kommersiell service såsom skola, affär, mötesplats, idrottsanläggningar m.m., som kommer sin omgivande landsbygd till gagn. Dessa servicenoder kan även förstärka den sociala samvaron på landsbygden. Utöver servicenoderna kan samverkan bidra till att service erbjuds där ideella och kommersiella aktörers verksamhet redan utgör mötesplatser. Kommunen arbetar ständigt för att nå samverkan med olika aktörer och tillgängliggöra service med fortsatt god kvalitet utifrån lokala behov. Kommunen visar på framtidsutsikterna vad gäller service som kommer att finnas på både kort- och lång sikt eftersom nivån och formen av service varierar inom kommunen.

Berörda nämnder: Alla kommunens nämnder

Möjliggöra för kvarboende och utveckling i de mindre orterna och på landsbygderna

För Enköpings kommun är det viktigt att det ska finnas attraktiva boendeformer i hela kommunen som utgår från de behov som finns i olika faser i livet. I detta sammanhang är det viktigt att poängtera att kvarboende inte enbart är en fråga för den äldre befolkningen på landsbygderna utan även exempelvis för unga, separerade med gemensam vårdnad eller möjligt generationsboende. Av denna orsak behövs ett bostadsförsörjningsprogram som främjar flyttkedjor genom att skapa förutsättningar för varierande bostadsbestånd. För att möjliggöra för befolkningen att kunna bo kvar i livets alla skeden har ett nytt bostadsförsörjningsprogram antagits våren 2023.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Miljö- och byggnadsnämnden, Vård- och omsorgsnämnden

2.2 Självtändigt liv

Verka för stärkt folkhälsa

God hälsa är enligt globala målen en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att nå sin fulla potential och bidra till samhällets utveckling. Människors hälsa påverkas av ekonomiska, ekologiska och sociala faktorer. Investeringar i hälsa genom förebyggande insatser och modern och effektiv vård för alla är därför en viktig uppgift för kommunen som bör komma landsbygderna till gagn. En levande landsbygdsmiljö skapar trygghet och stimulerar till engagemang. Samhällsplanering som bidrar till ett hållbart samhälle och främjar god hälsa och tillgänglighet är viktigt, likaså att kommunen stödjer insatser och investeringar som bidrar till förbättrad folkhälsa på landsbygderna. Informationsinsatser, mobila lösningar eller samverkansstöd för att främja insatser genom civilsamhället kan utgöra viktiga steg för stärkt folkhälsa.

Berörd nämnd: Alla nämnder.

Trygg social miljö

Landsbygden ska vara en trygg plats att bo och verka på. Civilsamhällets bidrag till att skapa en trygg social miljö för alla åldrar är viktig. Föreningar med exempelvis folkbildningsverksamhet kan vara ett bra verktyg för att både stimulera till engagemang, skapa möten och trygghet. Socialtjänst ska med sin kunskap och kompetens vara en självklar och tillgänglig del i människors vardag för både barn och vuxna. Möjlighet att få kunskap om insatser för beredskap inför kriser och olyckor kan vara viktiga insatser för att skapa trygghet. Att kommunen och polisen har en bra dialog om brottsförebyggande arbete för landsbygderna är också en viktig insats för boende och näringsliv.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Vård- och omsorgsnämnden, Socialnämnden, Upplevelsenämnden

Vård i närmiljö

Att kunna få vård i hemmet kan vara en viktig del för att fler kan bo i landsbygder, oavsett ålder eller funktion. Samverkan med Region Uppsala kan stärkas för att skapa vård i hemmet som ökar självständigheten. Ett exempel på detta är planen för "Effektiv och Nära vård, Region Uppsala", där länets kommuner och andra aktörer samverkar för att utveckla en ny vårdstruktur som är designad utifrån människors behov. Ett av målområdena heter "Nära" och innebär att kommunen och Regionen tillsammans ska arbeta mot att vården i allt större utsträckning skall ges i det egna hemmet och att det skall finnas närmottagningar där människor bor för att öka tillgängligheten till vården. För att möjliggöra detta krävs exempelvis digitala hjälpmedel som i sin tur kräver ett utbyggt och säkert bredband i alla delar av kommunen. Med digitala verktyg där vård och omsorg kan möta kunder befinner sig minskar tidsåtgång för personal men också transporterna vilket bidrar till en minskad belastning på miljön. I samverkan med samlingslokaler finns också möjlighet att hitta former för att vård kan ske nära hemmet.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Vård- och omsorgsnämnden

3. Leva

I Enköping är delaktighet och inflytande viktiga grundstenar för en god samhällsutveckling. Det lokala engagemanget är centralt för att skapa en utveckling som bygger utifrån lokala behov och lösningar, i samspel med de målsättningar som finns på kommunal och regional nivå. Det ska vara möjligt för den som lever i kommunen att engagera sig.

3.1 Samverkan, demokrati och delaktighet

Kontinuerlig dialog för hållbart samhällsbyggande och demokratisk delaktighet

Det är nödvändigt att ta tillvara på kunskapen och det lokala engagemanget som finns för bygdens utveckling. Basen för detta engagemang är ett rikt kultur- och föreningsliv och aktiva dialoger som arbetar under demokratiska och jämställda former. Medborgarna måste ges ökad delaktighet i demokratiska processer och i samhällsplaneringen. Framförallt behöver samhällsbyggnadsprocessen underlätta för att medborgaren tidigt kan delta i processen för att skapa tillit och förankring. Genom en ökad dialog med politiker, tjänstepersoner och invånare skapas förståelse och en ökad helhetssyn på samhällsutvecklingen. Former för ökat medborgarinflytande i samhällsplaneringen bör utvecklas på ett sätt som upplevs meningsfullt för dialogens alla parter. Exempelvis kan lokala utvecklingsplaner för bygdeutveckling i samverkan med lokalsamhällets aktörer utgöra viktiga underlag för kommunens och civilsamhällets gemensamma arbete.

Berörda nämnder: Alla kommunens nämnder

Skapa förutsättningar för ett långsiktigt och hållbart engagemang

Kommunen kan verka som en katalysator för civilsamhällets engagemang. Kommunen ska arbeta aktivt för att tillvara ta detta engagemang genom att hitta former för idéburet offentligt partnerskap i syfte att ta tillvara på idéburna samhällslösningar. Kommunen är mån om civilsamhället och företagare och ser betydelsen av att stödja nästa generation att utvecklas till samhällsledare inom respektive sektor. Kommunen sprider genom sina kanaler, såsom hemsida och servicefunktioner, kunskap om bland annat finansieringsmöjligheter och utbildningar. Genom tydlig samordning internt och i partnerskap såsom Leader Mälardalen skapar kommunen hållbara och tydliga sätt för samhället att engagera sig på i samhällsutveckling. Kommunen strävar efter att möjliggöra delaktighet på lika villkor i livets olika skeden, där unga utgör en viktig grupp för riktade insatser.

Berörda nämnder: Kommunstyrelsen, Upplevelsenämnden

Öka kommunens synlighet på landsbygderna och i orterna

Det finns ett behov av att kommunen samverkar med lokalsamhällets aktörer och att avståndet mellan medborgare och beslutsfattare minskar. Minskat avstånd ökat tilltron till demokratiska systemet och de beslut som

tas. Kommunen är idag fysiskt representerad på landsbygden genom omsorgsverksamhet, skolor och bibliotek på landsbygderna. Kommunens fysiska närvaro ska stärkas i dialoger, i olika skeenden av processer och utvecklingsarbete. Det kan ske genom att skapa plattformar för möten och dialog, aktivt jobba för att sprida kommunens arbetsplatser och insatser i kommunen. För att nå så många som möjligt med informations- och kommunikationsinsatser samt stärka kommunens närvaro i varje kommunedel kan lokala evenemang samt möjliga arbetshubbar utgöra lämpliga mötesplatser. Kommunen använder i den mån det är möjligt sina lokaler som språngbräda för att vara delaktiga i den lokala utvecklingen och stärka föreningslivet och nätverkande. Samnyttjandet av lokaler skapar en identitet och bidrar till sociala mötesplatser.

Berörda nämnder: Alla kommunens nämnder

3.2 Gemenskap och upplevelser

Utveckla mötesplatser för levande bygder

Naturliga mötesplatser och lokala träffpunkter bidrar till minskad utsatthet och känsla av ensamhet. Mötesplatser utgör också viktiga platser för utveckling av tillit, gemenskap och delaktighet i lokal utveckling. Vid skapandet av mötesplatser, lekplatser, och utveckling av lokaler är det viktigt att lyssna in lokalsamhällets behov för hållbar utveckling som finns.

Allmänna samlingslokaler är viktiga som naturliga mötesplatser för invånarna för att uppleva kultur, eget skapande och för kulturella möten. Många samlingslokaler och mötesplatser drivs av föreningar. Ofta utgör dessa nav i områden där kommunala lokaler inte finns att tillgå och kan utgöra viktiga servicepunkter för aktiviteter och tjänster i lokalsamhället, samt vid krisberedskap. Kommunen bör ha en tydlig plan för hur samlingslokalerna kan stärka lokal utveckling.

Samnyttjande av lokaler är en nödvändighet och något som kommunen ska främja och samverka med mötesplatser är en möjlighet för att bidra till kommunala målsättningar inom exempelvis social hållbarhet, bildning, folkhälsa och kulturliv. En hållbar utveckling av våra hallar och anläggningar för idrott, motion och friluftsliv är en förutsättning för organiserade och spontana aktiviteter. Fortsatt satsning på att

anläggningarna hålls i gott skick genom framtagna underhållsplaner och regelbunden närvaro av personal.

Berörd nämnd: Upplevelsenämnden, Tekniska nämnden

Främja lokal delaktighet i kultur- och friluftsliv

Enköpings landsbygd skall präglas av ett varierat landskap med stora biologiska och kulturhistoriska värden som är tillgängligt och möjliggör friluftsliv och turism samtidigt som kultur- och naturvärden bevaras och utvecklas. Kommunen ska stärka sitt arbete för att stötta civilsamhällets roll för gemenskap och upplevelser, och aktivt verka för att kulturaktiviteter ges möjlighet att utföras i hela kommunen. Kommunen uppmuntrar och stödjer föreningar i ansökningar till Leaderprojekt som möjlighet för landsbygdsutveckling och öka civilsamhällets bidrag till lokalt samhällsliv.

De goda möjligheterna att utöva friluftsliv och uppleva ett lokalt kulturliv är ett strategiskt viktigt område för Enköpings kommun både med tanke på besöksnäring men också för utökning av kommunens egna invånarnas sociala välbefinnande. Av denna orsak ska kommunen i markplaneringen tillsammans med lokalsamhället bevara attraktiva natur- och kulturlandskap och göra dem tillgängliga med kollektivtrafik samt se till att det finns goda parkeringsmöjligheter. Kommunen skapar samverkan med markägare, företagare och föreningar för långsiktigt tillgängliggörande av naturområden.

Berörd nämnd: Upplevelsenämnden, Miljö- och byggnadsnämnden

Upplevelse genom landsbygdens frilufts- och kulturliv

Enköping har en rik tillgång på natur och kulturhistoriskt landskap. Inom kommunen finns vandringsleder, kulturhistorisk bebyggelse, tillgång till Mälarens stränder och vatten samt områden viktiga för fågelliv och fiske. Kommunen verkar för att kulturhistoria och besöksmål i högre grad synliggörs i landskapet, och att besöksområden kan upplevas på land och via vatten. Strandlinjen längs Mälaren är en tydlig del av kommunens platsvarumärke. Kommunen bör tillvarata och planera för den möjlighet

som besöksutveckling, friluftsliv och rikare kulturliv längs Mälaren kan bidra till. Fler ordnade badplatser och plats för angöring bidrar både till boende och besökares upplevelse av Mälaren och bör successivt utvecklas.

Möjlighet att utöva kultur- och friluftsliv på jämlika grunder skapas genom att människor, oberoende av individuella förutsättningar, kan ta sig till och runt i naturområden. Kommunen har en viktig roll i att verka för att underlätta för invånare och besökare att kunna ta sig kollektivt till besöksmål och mellan besöksmål. Vid samhällsplanering och markanvändning tas hänsyn till behov och tillgång till friluftsliv och ett natur- och kulturlandskap.

Berörd nämnd: Upplevelsenämnden, Miljö- och byggnadsnämnden, Tekniska nämnden

4. Verka

Enköping kommun har en stark entreprenörsanda och ett växande näringsliv i hela kommunen. Enköping är och ska vara en kommun som erbjuder varierade sysselsättningsmöjligheter och ett rikt och varierat näringsliv även på landsbygderna. Möjlighet till utbildningsmöjligheter på olika nivåer bidrar alla till det livslånga lärandet.

4.1 Näringsliv och arbetsmarknad

Stärka långsiktiga förutsättningar för näringslivsutveckling på landsbygderna

Kommunen skapar långsiktiga förutsättningar för näringslivsutvecklingen inom flera områden. Det är viktigt att beakta de olika villkoren för företagande i tätorten respektive landsbygden. Det geografiska läget i gles- och landsbygden medför längre avstånd till kunder och leverantörer. Längre avstånd försvårar även arbetspendling. Som motpol till detta innebär den digitala utvecklingen större möjligheter att verka och distansarbeta från landsbygd. Den fysiska planeringen är viktig för att skapa förutsättningar för etablering och tillväxt av näringsliv i kransorterna och omgivande landsbygd. Hänsyn till framkomlighet för lantbruksfordon ska vara en del av planeringen. Kommunen verkar för förbättrad

infrastruktur och logistik för produkter, transporter och energi och för att attrahera arbetskraft till näringslivet i hela kommunen.

Kommunen främjar ett företagsvänligt klimat och god näringslivsutveckling, skapar dialog med företagare i hela kommunen om förutsättningar för att stärka näringslivsutvecklingen. Ett gott bemötande, en rättssäker hantering, effektiv handläggning och rätt kompetens är viktiga områden där kommunen kontinuerligt mäter företagens nöjdhet. Hög tillgänglighet och rätt information är andra parametrar av stor betydelse för kommunens ambition inom service och myndighetsutövning, enligt principen det ska vara lätt att göra rätt och utifrån gott servicebemötande. Kommunen bör också dela information och kunskap genom plattformar där näringsliv och tjänstemän möts för rådgivning.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden, Miljö- och byggnadsnämnden

En växande besöksnäring

En styrka för Enköping är vår levande landsbygd med en växande besöksnäring, där en femtedel av kommunens företag verkar inom de gröna näringarna med stor potential att utveckla hela kedjan "från jord till bord". Besöksnäringen utgör en viktig del av att skapa lokala jobb, intäkter, god livsmiljö, upplevelser för besökare och invånare och är en del av kommunens platsvarumärke som en landsbygdskommun. En växande besöksnäring är också ett regionalt mål. En ökad besöksnäring ställer krav på fungerande service, planering av trafik- och friluftsinfrastruktur.

Kommunen samarbetar med lokala nätverk inom destination och lokala näringsidkare inom besöksnäring för att tillsammans stärka marknadsföring av kommunen, event vid lokala besöksmål och platsvarumärket.

Kommunen driver idag en digital plattform för besöksnäring genom Besökskartan som visar besöksmål och bidrar till områdets platsvarumärke. Kommunen undersöker hur kartan kan utvecklas vidare.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Upplevelsenämnden

Främja utvecklingen av hållbart lantbruk

Enköpings kommun har goda förutsättningar för en hållbar livsmedelsproduktion med närhet till slutkonsument. Kommunen arbetar för att främja insatser som kan stärka lokal handel av närproducerade livsmedel. Lantbrukets möjligheter att hantera utmaningar, såsom klimatförändringar, omställning till förnybar energi och sprida kunskap inom forskning är en viktig insats för livsmedelsproducenterna. Inom Mälardalen finns ett flertal universitet med forskning inom grön innovation och gröna näringarna. Kommunen främjar samarbete mellan forskning och praktik.

Ekosystemtjänsterna är en grundförutsättning för landsbygdsnäringarna. Kommunen arbetar för att stötta initiativ och sprider kunskap som bidrar till att ekosystemtjänster stötts långsiktigt, exempelvis initiativ till vattenvårdande och vattenhushållande åtgärder. Vattenmiljöer ska vara av god kvalitet som främjar biologisk mångfald och som bidrar till vattenrening. Att fortsätta stötta lantbrukare med vattenvårdsåtgärder genom Lova-projekt är därför ett viktigt verktyg i kommunens vattenarbete.

Jordbruksmark är en ändlig resurs med ett högt värde för samhällsutveckling och livsmedelsproduktion för kommande generationer. I en växande kommun skapas konkurrens om markresurserna för att tillgodose behov av bostäder, infrastruktur och samhällsutveckling, samtidigt som lokal matproduktion är en viktig del av hållbart samhälle och livsmedelsförsörjning. Kommunens intention är att så långt det är möjligt skydda brukningsvärd jordbruksmark. I enlighet med miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden, Miljö- och byggnadsnämnden

Ökad upphandling med lokala näringslivet

Enköpings kommuns näringsliv utgörs av till stor del av småföretagare inom bredd av branscher. För att uppnå en sund konkurrens är det viktigt att små och medelstora företags möjlighet att konkurrera om offentliga kontrakt tas till vara. Kommunen ska sprida kunskap och ge tydlighet om hur lokala företagare kan delta i upphandlingsprocessen.

Kommunen verkar för att möjliggöra lokalt producerad mat i en offentlig måltid i enlighet med lagen om offentlig upphandling. Att kommunen främjar att lokala livsmedel upphandlas är en viktig insats för att stärka livsmedelskedjan och bidra till att skapa en bredd i förädlingsbranscher. Genom att stärka lokala livsmedelssystemet bidrar kommunen till en ökad livsmedelsförsörjningsgrad inom kommunen.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen

4.2 Utbildning och kompetensförsörjning

Attraktiva förskolor och skolor i landsbygderna

Skolans uppgift är att skapa förutsättningar för en likvärdig utbildning och att undervisningen sker med hög kvalitet oavsett var i kommunen skolan finns. Skolorna i landsbygderna utgör också en viktig del av en fungerande vardag för boende och verkande i kommunen. Därför är det viktigt att kommunen gör väl avvägda underhållsplaner för befintliga grundskolor och förskolor för att skapa långsiktighet i verksamhet och ekonomi. Kommunen bör också kommunicera vilka fördelar som skolorna på landsbygderna kan erbjuda. Planerna innebär också att titta på hur bostadsförsörjning, trafikplanering och utemiljöer kan bidra till att stärka underlaget långsiktigt.

Berörd nämnd: Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, Tekniska nämnden

Vuxenutbildningen och folkbildningen för ett livslångt lärande

Kommunens vuxenutbildningar innebär en viktig möjlighet att skapa inkludering för grupper som står långt från arbetsmarknaden, vill utbilda sig inom kommunen eller vill omskola sig. Folkbildningen utgör en viktig aktör på landsbygderna och bidrar till att utveckla nya kunskaper som individ och för att inhämta kunskaper lokalt i bygderna som bidrar till samhällsutveckling och kulturliv. Kommunen samverkar med näringsliv och föreningsliv på landsbygderna för att stötta med viktiga utbildningsinsatser.

Berörd nämnd: Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, Upplevelsenämnden

5. Genomförande

Varje nämnd, förvaltning och styrelse ska inom ramen för budgetarbete och verksamhetsplan beskriva mål och aktiviteter för programmets genomförande. Arbetet ska årligen sammanfattas i nämndens verksamhetsberättelse och i kommunens årsredovisning. Varje ansvarig nämnd ansvarar för att finna lämpliga lösningar vid ett eventuellt utökat resursbehov.

Kommunstyrelsen har ett övergripande samordnings-, initiativ- och uppföljningsansvar för att detta program processleds och efterföljs. Kommunstyrelsen har också ett eget nämndansvar för de frågor som enligt kommunstyrelsens reglemente tillhör till kommunstyrelsens ansvarsområde.

www.enkoping.se

Kommunledningsförvaltningen
Raine Katajamäki
raine.katajamaki@enkoping.se

Sammanställning och analys av remissvar gällande förslaget till Program för landsbygdsutveckling i Enköpings kommun 2023–2026

1. Inledning

Förslaget remitterades av kommunstyrelsen den 20 juni 2023 till miljö- och byggnadsnämnden, socialnämnden, tekniska nämnden, upplevelsenämnden, utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, vård- och omsorgsnämnden, kommunala finska rådet, kommunala pensionärsrådet, kommunala natur- och friluftsrådet, kommunala tillgänglighetsrådet, Enköpings kommuns moderbolag AB (EMAB), AB Enköpings Hyresbostäder (EHB), ENA Energi AB (ENAE), Fjärdhundra ekonomiska förening, LRF kommungrupp, Uppsalas bygdegårdsdistrikt, Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund, Friluftsförbundet Enköping, Leader Mälardalen och Region Uppsala. Efter begäran från samhällsbyggnadsförvaltningen beredde kommunstyrelsen den 26 september 2023 möjlighet även till kommunstyrelsens plan-, mark och exploateringsutskott att yttra sig över förslaget.

Svarstiden gick ut den 31 oktober 2023 och remissvar kom från upplevelsenämnden, miljö- och byggnadsnämnden, utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, Leader Mälardalen, socialnämnden samt vård- och omsorgsnämnden. Tekniska nämndens svar inkom den 1 november 2023 och svaret har tagits i beaktande.

I nedanstående text sammanfattas inkomna synpunkter och ändringsförslag. För att förenkla läsningen har synpunkterna och ändringsförslagen grupperats i olika områden. Stilistiska synpunkter och ett skrivfel har kommunledningsförvaltningen tagit i beaktande utan att göra en särskild sammanställning av dessa i detta dokument.

2. Programmets koppling till kommunfullmäktiges gamla och nya långsiktiga plan

Upplevelsenämnden konstaterar att kommunfullmäktiges nuvarande långsiktiga plan gäller för åren 2020–2023 och att en ny styrmodell med nya kommunfullmäktigomål för

2024–2027 är under framtagande och beslut om denna fattas i november.

Upplivelsesförvaltningen anser att antagande av Program för landsbygdsutveckling bör avvaktas tills den nya styrmodellen med nya kommunfullmäktigemål för 2024–2027 är antagen så att programmet kan revideras utifrån nya kommunfullmäktigemål. Annars finns en överhängande risk att programmet inte kan tillämpas eller rentav motsäga kommunfullmäktiges långsiktiga mål samt att det finns risk för målkonflikt och att nämnden inte kan göra rätt prioriteringar. Vidare anser upplevelsenämnden att programmet bör konkretisera den nya långsiktiga planen med tydliga förslag på åtgärder och satsningar.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden skriver att programmet skulle enligt det som står på sida 1 beskriva strategiska åtgärder inom de sex övergripande uppgifterna som kommunen definierat i kommunfullmäktiges långsiktiga plan, att den nya långsiktiga planen är under framtagande och att programmet således inte längre bygger på dessa sex uppgifter. Av denna orsak bör kommunstyrelsen fundera om landsbygdsprogrammet verkligen ska förhålla sig till en styrmodell som inom kort kommer vara inaktuell.

Leader Mälardalen önskar att det i programmets inledning skulle beskrivas vilka de sex uppgifterna är som nämns i kommunfullmäktiges långsiktiga plan.

Kommentar: Såsom det framgår att programmets struktur och innehåll är programmet inte framtaget enbart utifrån kommunfullmäktiges gamla långsiktiga plan och de sex uppgifterna som definierades där. Under ärendets beredning har andra områden lyfts upp och programmet har sitt grund i även andra strategiska dokument. En klagörande skrivning om detta har lagts till i programmets inledning.

Kommunledningsförvaltningen kan inte heller se att skrivningarna i programmet skulle vara motstridiga med varandra eller att programmets skrivningar skulle vara irrelevanta när den nya långsiktiga planen träder i kraft. Exempelvis är demokratifrågorna relevanta för kommunen fortsättningsvis även nu när den nya långsiktiga planen tas fram. Vidare vill kommunledningsförvaltningen klargöra att tanken med programmet inte är att den ska fungera som en handlingsplan för kommunfullmäktiges långsiktiga plan.

3. Programmets koppling till Översiktsplan 2040

Upplevelsenämnden konstaterar att en omfattande översyn av Översiktsplan 2040 pågår i kommunen där utvecklingsplaner för respektive kransort ingår. Upplivelsesförvaltningen anser att antagande av Program för landsbygdsutveckling bör avvaktas i vart fall efter att samrådsrundan för nya översiktsplanen är genomförd i början av nästa år och att programmet bör därefter revideras utifrån nya målsättningarna i den reviderade översiktsplanen. Vidare anser upplevelsenämnden att programmet bör konkretisera den nya översiktsplanen med tydliga förslag på åtgärder och satsningar.

Av **miljö- och byggnadsnämndens** svar framgår att programmets ställningstaganden kunde vara en del av den nya Översiktsplanen 2040 istället för ett fristående dokument.

Kommentar: Med hänvisning till den föregående kommentaren vill kommunledningsförvaltningen klargöra att tanken med programmet inte heller är att den ska fungera som en handlingsplan för den nya Översiktsplanen 2040. Det kan också noteras att i tjänsteskrivelsen som samhällsbyggnadsförvaltningen har sammanställt och som tekniska nämnden har antagit föreslås inte att arbetet med landsbygdsprogrammet ska pausas tills den nya översiktsplanen är antaget.

4. Genomförande och uppföljning av förslaget

Upplevelsenämnden skriver bland annat att programmet bör kompletteras med en tydlig handlingsplan och en prioriteringsordning som samordnas av kommunstyrelsen och att den kommunövergripande handlingsplanen bör synkronisera med såväl kommunens budgetprocess som investeringsplanen.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden skriver att det behöver bli mycket tydligare hur programmet ska genomföras och följas upp. Om det ska vara upp till varje nämnd, förvaltning och styrelse att inom ramen för sitt budget- och verksamhetsplaneringsarbete, beskriva mål och aktiviteter för landsbygdsprogrammets genomförande, finns risk att programmet inte får den effekt som avses eller att man inte gör rätt saker på rätt plats i kommunen.

Leader Mälardalen efterfrågar om det finns en handlingsplan som klargör hur programmets dialog- och demokratimålsättningarna ska uppnås.

Tekniska nämnden skriver att programmet i sin nuvarande form inte är tillräckligt tydlig för att i praktiken kunna styra och prioritera utvecklingsinsatser på landsbygd. Som ett gott exempel lyfter nämnden upp Uppsalas landsbygdsprogram och dess tillhörande handlingsplan.

Kommentar: Kommunledningsförvaltningen delar synpunkterna i de ovanstående remissvaren och bedömer att programmets målsättningar uppnås bäst ifall det skulle finnas en resurs på kommunledningsförvaltningen som skulle samordna verkställighetsarbetet tillsammans med nämnderna genom att lägga upp mål och göra handlingsplaner.

5. Resurstilldelning

Upplevelsenämnden bedömer att det i dagsläget inte finns utrymme för större utvecklingsinsatser inom upplevelsenämndens budget. Större satsningar och åtgärder som ska vidtas enligt program för landsbygdsutveckling måste i så fall prioriteras och resurssättas när kommunfullmäktige fattar beslut om budget.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden skriver att det inte finns utrymme i nämndens befintliga budgetram för några utvecklingsinsatser kopplade till landsbygdsprogrammet och att större satsningar måste åtföljas av resurstilldelning.

Tekniska nämnden skriver att det behöver fördelas resurser under kommande år för att förverkliga programmet. Tekniska nämnden anser också att som programmet är formulerat i denna version blir genomförandet ett tillägg ovanpå redan befintlig verksamhet där inga nya resurser tilldelas utan programmet ska genomföras inom befintliga budgetramar.

Kommentar: Det som kommunledningsförvaltningen vill uppnå med landsbygdsprogrammet är framför allt att ett landsbygdsperspektiv ska vara en naturlig del av kommunens utveckling och nämndernas verksamhet och som i sin tur bidrar till att skapa en god samhällsutveckling i kommunens alla delar. Detta betyder att mycket av programmets genomförande handlar mera om resursfördelningsfrågor än resurstilldelningsfrågor samt att landsbygdsutveckling inte ska ses som ett tilläggsuppdrag utöver kommunens ordinarie verksamhet.

6. Behov av nulägesbeskrivningar och en hållbarhetsanalys

Upplevelsenämnden anser att programmet saknar nulägesbeskrivningar och analys om efterfrågan och förutsättningar i de olika områdena.

Miljö- och byggnadsnämnden önskar att dokumentet kompletteras med en hållbarhetsanalys av programmets intentioner och hur den bidrar till att uppfylla de beslutade mål för en mer hållbar kommun som finns för Enköping.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden bedömer att det saknas en analys om nuläget (vad ska vi utgå ifrån och hur vet vi när vi uppnått den effekt man vill åt?).

Kommentar: Kommunledningsförvaltningen bedömer att det inte är ändamålsenligt att utöka programmet med utförligare nulägesbeskrivningar eller hållbarhetsanalyser. Däremot kunde dessa aspekter behandlas av ansvariga nämnder utifrån sin sakkunskap i samband med att programmet genomförs.

7. Barnperspektiv

Tekniska nämnden önskar att barnperspektivet fick lite mer tyngt i programmet.

Socialnämnden lyfter upp i sitt svar att goda uppväxtvillkor för alla barn och unga är ett särskilt fokus för socialnämnden och att programmet i stort är ett bra stöd för nämndens planering av verksamheten.

Kommentar: Med hänvisning till socialnämndens svar anser kommunledningsförvaltningen att programmets barnperspektiv som kommer fram i flera olika punkter inte behöver läggas upp på ett annat.

8. Vatten och avlopp

Tekniska nämnden skulle gärna se att det finns en koppling till strategiska dokument för vatten och avlopp i programmet för landsbygdsutveckling, bland annat kommunens VA-plan/vattentjänstplan och dagvattenplan.

Kommentar: Kommunledningsförvaltningen har valt att ta upp vattenvårdsåtgärder i programmet genom att betona bland annat Lova-projektet medan frågorna som gäller exempelvis dagvatten och VA-system har avgränsats utanför detta program.

9. Utveckling av trafik och infrastruktur på landsbygden

Tekniska nämnden skriver att med tillväxt på landsbygd behöver vi räkna med ändrade kostnader, bland annat vad gäller skolskjuts, hemtjänst och färdtjänst och att dessa kostnader kräver finansiering i form av skattemedel. Vidare skriver nämnden att när det gäller infrastruktur- och trafikutveckling på landsbygden anser nämnden att kommunen har väldigt lite rådighet för utvecklingen. Nämnden bedömer att transportfrågan på landsbygd är viktig för möjligheterna till utveckling men utmanande att hantera.

Kommentar: Kommunledningsförvaltningen delar nämndens uppfattning att med tillväxt behöver kommunen räkna med ändrade kostnader. Detta gäller dock både på landsbygden som i stadsmiljön. Samtidigt kan kommunen med tillväxt räkna med ändrade intäkter i form av skattemedel. Av denna orsak ska det inte heller framstå som om befolkningen på landsbygden skulle vara belastande för kommunen. Befolkningen på landsbygden finansierar utvecklingen genom skattemedel på samma sätt som befolkningen i stadsmiljön och således vill kommunledningsförvaltningen betona även här att ett landsbygdsperspektiv behöver bli en naturlig del av kommunens utvecklingsarbete och att programmets genomförande handlar mera om resursfördelningsfrågor än resurstilldelningsfrågor. Dessutom erbjuder programmet flera verktyg för att ändamålsenligt sätt hantera kostnadsutvecklingen, bland annat genom samnyttjande av lokaler.

10. Lokaler och kommunal verksamhet på landsbygden

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden lyfter upp hur nämnden möjliggör samnyttjandet av lokaler för att skapa mötesplatser på landsbygden (kulturskolan, fritidsgårdar och föreningsverksamhet) och hur detta är ytterligare sätt som nämnden kan bidra till landsbygdsutveckling och hur nämnden gör det redan idag.

Socialnämnden skriver att tillgänglighet till samhällsservice oavsett var i kommunen man bor är något som nämnden bör utveckla för nämndens egen verksamhet eftersom förvaltningens all vår nuvarande verksamhet är placerad i tätorten Enköping.

Vård- och omsorgsnämnden skriver att tillgänglighet till samhällsservice oavsett var i kommunen man bor är något som nämnden anser är viktigt då förvaltningens verksamhet bedrivs i hela Enköpings kommun.

Leader Mälardalen önskar att kommunen förtydligar samnyttjandet av lokaler och att om det t.ex. finns samlingslokaler i alla kransorter.

Tekniska nämnden ser vi en risk att detta dokument tolkas som att kommunen förbinder sig att tillhandahålla mer service i form av lokaler än vi har möjlighet till. Nämnden skriver också att mål med lokalstrategin är att uppnå yt- och kostnadseffektivitet i våra lokaler genom att kommunen behöver sträva efter färre större enheter där ytorna har hög nyttjande grad och att här är programmets intentioner i strid med lokalstrategin. Tekniska nämnden skriver att om man sprider ut lokaler och kommunal service så har det dessutom en negativ miljöpåverkan. Som exempel nämnder nämnden förskolor och att om dessa placeras utspritt så måste föräldrar åka längre omvägar. Därför eftersträvas idag lägen där folk rör sig naturligt i knutpunkter eller utmed naturliga färdvägar för många.

Kommentar: Kommunledningsförvaltningen konstaterar att skrivningarna i programmet syftar till att kommunen ska samnyttja lokaler och att kommunen på ett ändamålsenligt sätt behöver nyttja de lokalerna som finns men inget om att kommunen ska sprida ut sin verksamhet genom att bygga nya lokaler. Av denna orsak verkar tekniska nämndens kommentar på förskolan svårt att förstå. Kommunledningsförvaltningen konstaterar också att vård- och omsorgsnämnden, socialnämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden som har mycket daglig verksamhet i kommunens alla delar anser att tillgänglighet till samhällsservice är viktigt oavsett var man bor i kommunen. Däremot anser kommunledningsförvaltningen att det inte är en fråga för landsbygdsprogrammet att avgöra vilka verksamheter ska vara lokaliserade i samma lokaler och var i kommunen dessa lokaler ska vara placerade.

11. Medborgardialoger på landsbygden

Tekniska nämnden anser att kopplingen till demokratiskt inflytande på landsbygden behöver förtydligas om det är tanken att processerna ska vara annorlunda mot exempelvis utveckling i stadsmiljö. Tekniska nämnden anser att det skulle kunna vara en ide att styrdokumentet för medborgardialog som är under framtagande hade ett landsbygdsperspektiv som kopplar samman med program för landsbygdsutveckling.

Kommentar: Kommunledningsförvaltningen ser inte behovet av att kommunen skulle skapa särskilda rutiner för att föra medborgardialoger på landsbygden. Snarare bedömer kommunledningsförvaltningen att det är

särskilt viktigt att dialoger förs med invånarna på basis av samma grundläggande principer i kommunens alla delar.

12. Övriga kommentarer

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden skriver anser att landsbygdsprogrammet kan skapa en struktur för kommunens nämndövergripande arbete med landsbygdsutveckling, främst genom att synliggöra vilka av kommunens alla aktiviteter och åtaganden som är särskilt viktiga ur ett landsbygdsperspektiv. Nämnden skriver också att i flera delar av landsbygdsprogrammet synliggörs hur utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens verksamhet bidrar till att stärka landsbygden, inte minst genom att nämnden erbjuder viktig service på landsbygden i form av skola och förskola.

Socialnämnden och **vård- och omsorgsnämnden** skriver att framtagandet av programmet är ett bra stöd för nämndernas planering av verksamheten och att programmet har en bra helhetssyn där alla invånare oavsett boendeplats ska få goda förutsättningar för att leva, bo och verka.

Leader Mälardalen noterar att programmet nästan uteslutande benämner landsbygderna i plural, vilket är positivt eftersom det finns en variation av landsbygder i Enköping kommun och i landet i stort. Leader Mälardalen betonar hur viktigt det är att all utveckling främst ska ske med hänsyn till de som redan bor på platsen och de som valt att flytta till ett landsbygdsområde, snarare än att basera utvecklingen av landsbygderna på en föreställd målgrupp i samband med kommunens tillväxt. När boende är stolta och nöjda på sin plats, blir platsen också attraktiv för andra.

Kommentar: Kommunledningsförvaltningen ser det som mycket positivt att de ovannämnda nämnderna och Leader Mälardalen bedömer att programmet kan skapa struktur och ett bra helhetsgrepp över landsbygdernas utveckling i Enköpings kommun utifrån det som anses vara viktigt för personerna som bor på landsbygderna.

Paragraf 137

Ärendenummer TF2023/724

Svar på remiss - Program för landsbygdsutveckling

Beslut

Tekniska nämnden antar samhällsbyggnadsförvaltningens remissvar som sitt eget.

Beskrivning av ärendet

Landsbygderna har stora variationer i befolkningstätheten och för att garantera en stark landsbygdsutveckling i hela kommunen är det viktigt att belysa kommunens olika åtgärder som stärker landsbygdsutvecklingen och strategiskt samordna dessa insatser. Därför har kommunledningsförvaltningen tagit fram ett förslag på ett program för landsbygdsutveckling i Enköpings kommun.

Det huvudsakliga syftet med programmet är att skapa en tydlig struktur för kommunens övergripande arbete med landsbygdsutveckling. Programmet ska också tydliggöra kommunens viljeriktning och rådighet.

Kommunstyrelsen tog den 20 juni beslut om att skicka förslaget till program på remiss. Svar på remissen ska skickas till kommunstyrelsen senast den 31 oktober 2023.

Samhällsbyggnadsförvaltningens bedömning

Enköping är en anrik landsbygdskommun med förmånen att ha engagemang och tillväxt i form av boende och näringsliv i både stad och på landet. Ett tydligt stöd och viljeriktning för landsbygden ser vi därför som mycket viktigt för att förutsättningar ska finnas även framöver för dem som bor, besöker och verkar på vår landsbygd. Landsbygdens välmående är också viktigt ur beredskapssynpunkt. Utifrån förvaltningens olika verksamheter har förvaltningen analyserat förslaget till program för landsbygdsutveckling och vill göra några medskick till det fortsatta arbetet:

Viljeriktningen och prioriteringar kan bli tydligare för att vara ett bra stöd

Programmet i sin nuvarande form är inte så tydligt för att i praktiken kunna styra och prioritera utvecklingsinsatser på landsbygd. Sammanfattningsvis är det oklart vad kommunen ska göra och vad vi har rådighet att göra. Delar av programmets innehåll är allmänna upplysningar som inte vägleder konkret vad vi vill eller hur vi ska åstadkomma en faktisk förändring. Här ser vi möjlighet till förbättring för att få riktig effekt. Den röda tråden till översiktsplanen, genomförda ortsdialoger och andra beslutade styrdokument är inte stark nog i dagsläget. Förslaget till program

behöver hitta kopplingarna så redan tagna beslut förverkligas genom detta program.

Ett bra exempel på tydligt formulerade mål och åtgärder är Uppsalas landsbygdsprogram och dess tillhörande handlingsplan (som följs upp och revideras årligen). Uppsalas dokument redogör kortfattat för vad som är målet, hur det ska genomföras, när (tidsperiod) och av vem (samordnare och delansvariga). Handlingsplanen innehåller indikatorer för de effekter som åtgärderna ska sträva mot för att veta om de är på rätt väg.

Vikten av vatten och avlopp för landsbygdens utveckling

Landsbygdsprogrammet beskrivs vara uppbyggt på kommunala strategiska program som det idrottspolitiska programmet, kulturpolitiska programmet och näringslivsprogrammet. Andra viktiga styrdokument kopplat till geografisk utveckling är kommunens VA-plan/vattentjänstplan och dagvattenplan. Vi skulle gärna vilja se att det finns en koppling till strategiska dokument för vatten och avlopp i programmet för landsbygdsutveckling. Förutom avstånden för pendling finns även avstånden till befintliga VA-verksamhetsområden att ha med i planeringen. Särskilt om det handlar om stora etableringar eller produktionsanläggningar på landsbygden. För att vi ska uppnå en god vattenkvalitet i kommunen är hållbara lösningar för vatten och avlopp viktiga.

Utveckling av trafik och infrastruktur på landsbygd

Utveckling av landsbygden är viktigt men vi behöver ha med oss att det även kan medföra ökade utsläpp och kostnader kopplade till transporter då det i flera fall blir långa avstånd till nödvändig service som exempelvis skola, vård, matbutiker, arbete och fritidsaktiviteter. När det blir långa avstånd blir bilen ett nödvändigt färdmedel och ibland även det enda realistiska alternativet då det både saknas och eller är bristfällig kollektivtrafik på landsbygden. Dessa förutsättningar resulterat i att kommunen måste säkerställa exempelvis skolskjuts, hemtjänst och färdtjänst. En resurs som kräver finansiering i form av skattemedel. Så med tillväxt på landsbygd behöver vi räkna med ändrade kostnader. När det kommer till infrastruktur- och trafikutveckling på landsbygden har vi som kommun överlag väldigt lite rådighet för utvecklingen. Vägarna på landsbygden och kollektivtrafiken sköts av Region Uppsala, Trafikverket, privatpersoner eller samfälligheter. Detta innebär att vi som kommun har svårt att styra över hur vägarna ser ut, tillgång på cykelvägar samt kollektivtrafik på landsbygden. Kommunen kan ta över väghållaransvar men med det ansvaret tillkommer kostnader vi behöver säkra täckning för. Vi som kommun kan också beställa mer busstrafik eller anropsstyrd kollektivtrafik från Region Uppsala om vi önskar, dock medför det att kommunen

måste bekosta detta. Transportfrågan på landsbygd är viktig för möjligheterna till utveckling men utmanande att hantera. I dagsläget håller vi en kontinuerlig dialog med Trafikverket och Region Uppsala för att få med kommunens intressen i prioriteringarna. Men utöver det har vi få möjligheter att forma och påverka utvecklingen på landsbygden.

Lokaler och kommunal verksamhet på landsbygden

Utifrån hur investeringar i lokaler belastar kommunens budget är det viktigt att detta program inte leder till större kostnadsökningar avseende lokaler utan följer den beslutade lokalförsörjningen. Därför vore det bra om det ytterligare kan förtydligas vad kommunen ska bidra med och vad som förväntas av andra aktörer. Annars ser vi en risk att detta dokument tolkas som att kommunen förbinder sig att tillhandahålla mer service i form av lokaler än vi har möjlighet till.

Ett mål med lokalstrategin är att uppnå yt- och kostnadseffektivitet i våra lokaler, vilket innebär att vi i praktiken strävar efter färre större enheter där ytorna har hög nyttjandegrad. Färre enheter kan innebära att samlokalisera kommunal service så att en förskola och ett specialboende delar på/samnyttjar kök och lastzon, och då samlar vi ihop istället för sprider ut. Där går intentionerna i programmet för landsbygdsutveckling och lokalstrategin inte riktigt i samma riktning, något vi behöver arbeta vidare med. Lokalstrategi planeras också utifrån hållbarhetsprogrammet och att sprida ut lokaler och kommunal service kan få en negativ miljöpåverkan där vi idag försöker placera kommunens verksamheter i färdriktning eller vid knutpunkter för allmänna kommunikationer. Som exempel förskolor, om dessa placeras utspritt så måste föräldrar åka längre omvägar. Därför eftersträvas idag lägen där folk rör sig naturligt i knutpunkter eller utmed naturliga färdvägar för många.

Barnperspektivet och medborgardialoger

Här behöver kopplingen till demokratiskt inflytande på landsbygden förtydligas om det är tanken att processerna ska vara annorlunda mot exempelvis utveckling i stadsmiljö. Det skulle kunna vara en ide att styrdokumentet för medborgardialog som är under framtagande hade ett landsbygdsperspektiv som kopplar samman med program för landsbygdsutveckling. Det skulle bli ett bra stöd för de tjänstemän som arbetar med medborgardialoger. Vi skulle också vilja att barnperspektivet fick lite mer tyngt i programmet. Barnen som bor på landsbygden är inte lika självständiga eller har tillgång till samma utbud som stadsbarnen eftersom de oftast behöver skjutsas av föräldrar till exempelvis fritidsaktiviteter, vård eller förskola.

Genomförande och resursplanering

Programmet har en hög ambition som är väldigt omfattande och beskrivande. För att kunna förverkliga denna kommer det att behöva fördelas resurser kommande år. Det kan handla om ökade vägbidrag, nya trafiklösningar eller investeringar för infrastruktur. Som programmet är formulerat i denna version blir genomförandet ett tillägg ovanpå redan befintlig verksamhet där inga nya resurser tilldelas utan programmet ska genomföras inom befintliga budgetramar. Det kommer att bli mycket utmanande i en tid där besparingsåtgärder genomförs löpande. Vi tror därför att en ekonomisk kalkyl behöver tas fram för att kunna förverkliga ambitionerna i programmet där medel sedan öronmärks för specifik landsbygdsutveckling över tid.

Bilaga: Remiss – Program för landsbygdsutveckling, KS2022/166.

Samhällsbyggnadsförvaltningens förslag till tekniska nämnden

Tekniska nämnden antar samhällsbyggnadsförvaltningens remissvar som sitt eget.

Arbetsutskottets förslag till tekniska nämnden

Ärendet lämnas utan ställningstagande.

Kopia till:
Kommunstyrelsen

Paragraf 124

Ärendenummer VON2023/109

Svar på remiss - Program för landsbygdsutveckling

Beslut

Vård- och omsorgsnämnden antar förvaltningens förslag, daterat den 12 oktober 2023, till svar på remiss som sitt eget och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 20 juni 2023, paragraf 162, att

1. remittera förslaget till "Program för landsbygdsutveckling" till alla nämnder, de kommunala råden, Enköpings kommuns moderbolag AB (EMAB), AB Enköpings Hyresbostäder (EHB), ENA Energi AB (ENAE), Fjärdhundra ekonomiska förening, LRF kommungrupp, Uppsalas bygdegårdsdistrikt, Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund, Friluftsförbundet Enköping, Leader Mälardalen och Region Uppsala.

2. remissvar bör ha inkommit till kommunstyrelsen senast 31 oktober 2023 för att kunna beaktas.

Enköpings kommun har en växande befolkning och befinner sig i en intensiv utvecklingsfas med fler bostäder, kommunal service och infrastruktur som byggs ut i kommunens centralort och i kransorterna. Befolkningen växer emellertid även i landsbygderna och en positiv utveckling av landsbygderna är en hörnsten för en hållbar utveckling i hela kommunen.

Landsbygderna har inom sig väldigt stora variationer i befolkningstätheten och för att garantera en stark landsbygdsutveckling i hela kommunen är det viktigt att belysa kommunens olika åtgärder som stärker landsbygdsutvecklingen och strategiskt samordna dessa insatser. För att möta detta behov har kommunledningsförvaltningen tagit fram ett förslag på ett program för landsbygdsutveckling i Enköpings kommun.

Det huvudsakliga syftet med landsbygdsprogrammet är således att ge en formell struktur för kommunens nämndövergripande arbete med landsbygdsutveckling, tydliggöra kommunens vilja och rådighet i dessa frågor samt visa vart fokus ska vara. Landsbygdsprogrammet konkretiserar således vad som är särskilt viktigt ur ett landsbygdsperspektiv kommunens andra övergripande dokument.

Programmet omfattar dels de sex kransorterna, Fjärdhundra, Grillby, Örsundsbro, Hummelsta, Lillkyrka och Skolsta och resterande landsbygd.

Vård- och omsorgsförvaltningens bedömning

Vård- och omsorgsförvaltningen menar att framtagandet av programmet är ett bra stöd för nämndens planering av verksamheten. Bra med helhetssyn där alla invånare oavsett boendeplats ska få goda förutsättningar för att leva, bo och verka.

En ny socialtjänstlag kommer troligen att beslutas om inom kort. Förslaget innehåller ett ökat fokus på förebyggande och tidiga insatser och ett möjliggörande för det överensstämmer med intentioner i programmet för landsbygdsutveckling.

Att människor känner sig delaktiga och trygga är en viktig framgångsfaktor för kommunen. Programmet för landsbygdsutveckling bidrar då detta har fokus på alla delar av kommunen.

Tillgänglighet till samhällsservice oavsett var i kommunen man bor är något som vi på vård- och omsorgsförvaltningen anser är viktigt då vi bedriver verksamhet i hela Enköpings kommun.

Tankar om skapandet av arbetshubbar på landsbygden skulle också kunna underlätta rekrytering av personal.

Vård- och omsorgsförvaltningens förslag till vård- och omsorgsnämnden

Vård- och omsorgsnämnden antar förvaltningens förslag, daterat den 12 oktober 2023, till svar på remiss som sitt eget och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Arbetsutskottets beredning

Vård- och omsorgsnämndens arbetsutskott har berett ärendet den 17 oktober 2023 och överlämnat ärendet till vård- och omsorgsnämnden utan eget ställningstagande.

Arbetsutskottets förslag till vård- och omsorgsnämnden

Arbetsutskottet överlämnar ärendet till vård- och omsorgsnämnden utan eget ställningstagande.

Kopia till:
Kommunstyrelsen

Paragraf 169

Ärendenummer SN2023/152

Remiss - Program för landsbygdsutveckling

Beslut

Socialnämnden beslutar att överlämna remissvar till kommunstyrelsen.

Beskrivning av ärendet

Socialnämnden har tagit del av program för landsbygdsutveckling Enköpings kommun 2023-2026.

Sammanfattning av programmet

Enköpings kommun har en växande befolkning och befinner sig i en intensiv utvecklingsfas med fler bostäder, kommunal service och infrastruktur som byggs ut i kommunens centralort och i kransorterna. Befolkningen växer emellertid även i landsbygderna och en positiv utveckling av landsbygderna är en hörnsten för en hållbar utveckling i hela kommunen.

Landsbygderna har inom sig väldigt stora variationer i befolkningstätheten och för att garantera en stark landsbygdsutveckling i hela kommunen är det viktigt att belysa kommunens olika åtgärder som stärker landsbygdsutvecklingen och strategiskt samordna dessa insatser. För att möta detta behov har kommunledningsförvaltningen tagit fram ett förslag på ett program för landsbygdsutveckling i Enköpings kommun.

Det huvudsakliga syftet med landsbygdsprogrammet är således att ge en formell struktur för kommunens nämndövergripande arbete med landsbygdsutveckling, tydliggöra kommunens vilja och rådighet i dessa frågor samt visa vart fokus ska vara. Landsbygdsprogrammet konkretiserar således vad som är särskilt viktigt ur ett landsbygdsperspektiv kommunens andra övergripande dokument.

Programmet omfattar dels de sex kransorterna, Fjärdhundra, Grillby, Örsundsbro, Hummelsta, Lillkyrka och Skolsta och resterande landsbygd.

Socialförvaltningens bedömning

Socialnämnden menar att framtagandet av programmet är ett bra stöd för nämndens planering av verksamheten. Bra med helhetssyn där alla invånare oavsett boendeplats ska få goda förutsättningar för att leva, bo och verka.

Svaret utgår från socialnämndens verksamhetsuppdrag och med socialtjänstens perspektiv i fokus.

En ny socialtjänstlag kommer troligen att beslutas om inom kort. Förslaget innehåller ett ökat fokus på förebyggande och tidiga insatser och ett möjliggörande för det överensstämmer med intentioner i Programmet för Landsbygdsutveckling.

En utveckling av landsbygden ökar möjligheter till lyckad integration och minskad segregation. Att bo i områden som präglas av en blandning av boende från olika samhällsklasser, ursprung och livssituationer är gynnsamt för att skapa goda sociala sammanhang. Goda uppväxtvillkor för alla barn och unga är ett särskilt fokus för socialnämnden.

Att människor känner sig delaktiga och trygga är en viktig faktor för att motverka sociala problem och som gynnas av att Enköpings kommun har fokus på alla delar av kommunen.

Tillgänglighet till samhällsservice oavsett var i kommunen man bor är något som vi i socialnämnden bör utveckla för vår egen verksamhet. All vår nuvarande verksamhet är placerad i tätorten Enköping.

Tankar om skapandet av arbetshubbar på landsbygden skulle också kunna underlätta rekrytering av personal.

Kopia till:
Kommunstyrelsen

Paragraf 175

Ärendenummer UAN2023/1085

Svar på Remiss om Program för landsbygdsutveckling

Beslut

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden beslutar att:

1. Anta yttrandet daterat 2023-10-06 som sitt eget och översända det till kommunstyrelsen.

Beskrivning av ärendet

Den 22 juni 2023 inkom en remiss från kommunstyrelsen med förslag på Program för landsbygdsutveckling. Av remissen framgår att kommunstyrelsen den 20 juni, paragraf 162, beslutade att skicka förslaget till riktlinje på remiss till kommunens samtliga nämnder och bolag för att inhämta synpunkter.

Utbildningsförvaltningens bedömning

Förvaltningens yttrande finns i sin helhet i Bilaga 01 – Svar på remiss om Program för landsbygdsutveckling.

Sammanfattningsvis är nämndens bedömning följande:

Nämnden delar bilden av att landsbygdsprogrammet kan skapa en struktur för kommunens nämndövergripande arbete med landsbygdsutveckling, främst genom att synliggöra vilka av kommunens alla aktiviteter och åtaganden som är särskilt viktiga ur ett landsbygdsperspektiv. På så sätt utgör programmet ett slags teoretiskt ramverk, eller glasögon, som nämnden kan använda sig av för att förstå huruvida nämndens åtaganden bidrar till att stärka landsbygden eller inte.

För att landsbygdsprogrammet ska bidra till en landsbygdsutveckling i realiteten och inte bara bli en pappersprodukt behöver det dock bli mycket tydligare hur programmet ska genomföras och följas upp. Det som beskrivs under "Genomförande" i avsnitt 5 anser nämnden inte är tillräckligt tydligt. Detta eftersom det i dagsläget inte finns en tillräckligt tydligt definierad process för hur uppföljningen ska gå till i realiteten. Att endast skriva att det ska göras är inte tillräckligt om det inte finns en styrnings- och uppföljningsprocess som kan integrera landsbygdsprogrammet. Kommunen har redan idag många styrdokument med goda ansatser och potential att stärka samverkan mellan kommunens verksamheter men utan en tillfredsställande struktur för hur dessa dokument ska synliggöras i det dagliga arbetet och följas upp regelbundet.

Övriga synpunkter finns som sagt i Bilaga 01.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2023-10-06

Bilaga 01 – Svar på remiss om Program för landsbygdsutveckling

Bilaga 02 – Program för landsbygdsutveckling

Bilaga 03 - Protokollsutdrag kommunstyrelsen 2023-06-20, §162

Utbildningsförvaltningens förslag till utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden beslutar att:

1. Anta yttrandet daterat 2023-10-06 som sitt eget och översända det till kommunstyrelsen

Utskottets beredning

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens arbetsutskott 2023-10-05.

Utskottets förslag till utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens arbetsutskott lämnar över ärendet till utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden utan eget ställningstagande.

Yrkanden

Rebecka Lindström (C) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Johan Enfeldt (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordföranden frågar nämnden om den kan besluta enligt förslag till beslut och finner att frågan är ja besvarad.

Kopia till:
Kommunstyrelsen, för åtgärd

Paragraf 172

Diarienummer 2023-488

Nämndremiss - Program för landsbygdsutveckling

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att fastställa förvaltningens bedömning.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen har 2023-06-20 beslutat om att remittera bland annat Miljö- och byggnadsnämnden gällande programmet för landsbygdsutveckling eller dess ställningstaganden.

Miljö- och byggnadsförvaltningens bedömning

Miljö- och byggnadsnämnden har inga synpunkter på programmet för landsbygdsutveckling eller dess ställningstaganden.

Miljö- och byggnadsnämnden ser att landsbygdsutvecklingsprogrammets ställningstaganden skulle placeras i ett bättre sammanhang om en sammanfattad version av ställningstaganden alternativt om programmet i sin helhet skulle vara en del av den nya Översiktsplanen 2040 istället för att ha ett fristående dokument.

Miljö- och byggnadsförvaltningen önskar att dokumentet kompletteras med en hållbarhetsanalys av programmets intentioner och hur den bidrar till att uppfylla de beslutade mål för en mer hållbar kommun som finns för Enköping.

Beslutsunderlag

Program för landsbygdsutveckling, Enköpings kommun 2023-2026, remissversion
Protokollsutdrag, kommunstyrelsen, § 162 2023-06-20
Tjänsteskrivelse, miljö- och byggnadsförvaltningen, 2023-09-07

Beslutet skickas till:

Kommunstyrelsen, för åtgärd

Paragraf 96

Ärendenummer UPN2023/165

Remiss -Program Landsbygdsutveckling

Beslut

Upplevelsenämnden antar förvaltningens förslag till yttrande som sitt eget och lämnar över det till kommunstyrelsen för vidare hantering.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 20 juni 2023, §162, att skicka förslag till *Program för landsbygdsutveckling, remissversion*, (KS2022/166) på remiss till berörda nämnder råd, bolag och organisationer. Upplevelsenämnden har getts möjlighet att yttra sig över förslaget senast den 31 oktober 2023.

Förvaltningens bedömning

Av förslag till *Program för landsbygdsutveckling* framgår att landsbygdsprogrammets huvudsakliga syfte är att skapa en formell struktur för kommunens nämndövergripande arbete med landsbygdsutveckling, tydliggöra kommunens vilja och rådighet i dessa frågor samt visa vart fokus ska vara.

Programmet utgår från devisen *Bo, leva och verka*. Det beskriver strategiska åtgärder som är viktiga för landsbygdsutveckling inom de sex övergripande uppgifterna i kommunfullmäktiges långsiktiga plan 2020-2023.

Upplevelseförvaltningen konstaterar inledningsvis att kommunfullmäktiges nuvarande långsiktiga plan gäller för åren 2020-2023. En ny styrmodell med nya kommunfullmäktigemål för 2024-2027 är under framtagande och beslut om denna fattas i november. Även en omfattande översyn av Översiktsplan 2040 pågår i kommunen där utvecklingsplaner för respektive kransort ingår.

Upplevelseförvaltningen anser att antagande av Program för landsbygdsutveckling bör avvaktas tills dessa två övergripande styrdokument är antagna, eller i vart fall efter att samrådsrundan för nya översiktsplanen är genomförd i början av nästa år. Program för landsbygdsutveckling bör därefter revideras utifrån nya kommunfullmäktigemål och målsättningarna i den reviderade översiktsplanen. Det finns annars en överhängande risk att landsbygdsprogrammet inte kan tillämpas eller rentav motsäga de två övergripande styrdokument. Det finns också risk för målkonflikt och svårigheter för nämnderna att göra rätt prioriteringar.

Det behöver framgå hur de olika strategiska dokumenten relaterar till varandra. Program för landsbygdsutveckling bör konkretisera den nya långsiktiga planen och

den reviderade översiktsplanens målsättningar genom tydliga förslag på åtgärder och satsningar utifrån dessa två övergripande styrdokument och deras målbilder.

För det fall programmet antas i sin nuvarande version önskar upplevelseförvaltningen lämna följande synpunkter.

Förvaltningen saknar nulägesbeskrivningar och en analys om efterfrågan och förutsättningar inom de olika områdena. I arbetet mot en hållbar utveckling måste det finnas en förståelse för hur alla olika lokala områden skiljer sig från varandra, och hur varje plats, resurser och möjligheter på bästa sätt kan tillvaratas. Förvaltningen önskar att det tydliggörs vilka konkreta insatser som Enköpings kommun ska arbeta med utifrån en analys kring hållbar utveckling för att nå den övergripande målbilden med programmet.

Utifrån nuvarande förslag ska det vara upp till varje nämnd, förvaltning och styrelse att inom sin ram för budgetarbete och verksamhetsplan beskriva mål och aktiviteter för landsbygdsprogrammets genomförande. Upplevelseförvaltningen ser att det finns en överhängande risk att programmet inte får den effekt som avses eller att man inte gör rätt prioriteringar på rätt plats i kommunen. Programmet bör därför kompletteras med en tydlig handlingsplan och en prioriteringsordning som samordnas av kommunstyrelsen.

I dagsläget finns inget utrymme för större utvecklingsinsatser inom upplevelsenämndens budget. Större satsningar och åtgärder som ska vidtas enligt program för landsbygdsutveckling måste i så fall prioriteras och resurssättas när kommunfullmäktige fattar beslut om budget. Då flera nämnder, förvaltningar och kommunala bolag ska arbeta med programmet bör en kommunövergripande handlingsplan tas fram som synkroniserar med såväl kommunens budgetprocess som investeringsplanen.

Beslutsunderlag:

Program för landsbygdsutveckling, Enköpings kommun 2023-2026 - remissversion

Förvaltningens förslag till upplevelsenämnden

Upplevelsenämnden antar förvaltningens förslag till yttrande som sitt eget och lämnar över det till kommunstyrelsen för vidare hantering.

Arbetsutskottets förslag till upplevelsenämnden

Upplevelsenämnden antar förvaltningens förslag till yttrande som sitt eget och lämnar över det till kommunstyrelsen för vidare hantering.

Yrkanden

Linda Johansson (S) yrkar bifall till förvaltningens yttrande.

Kopia till:
Kommunstyrelsen

Paragraf 162

Ärendenummer KS2022/166

Remiss - Program för landsbygdsutveckling

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att:

1. remittera förslaget till "Program för landsbygdsutveckling" till miljö- och byggnadsnämnden, socialnämnden, tekniska nämnden, upplevelsenämnden, utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, vård- och omsorgsnämnden, kommunala finska rådet, kommunala pensionärsrådet, kommunala natur- och friluftsrådet, kommunala tillgänglighetsrådet, Enköpings kommuns moderbolag AB (EMAB), AB Enköpings Hyresbostäder (EHB), ENA Energi AB (ENAE), Fjärdhundra ekonomiska förening, LRF kommungrupp, Uppsalas bygdegårdsdistrikt, Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund, Friluftsförbundet Enköping, Leader Mälardalen och Region Uppsala,
2. remissvar bör ha inkommit till kommunstyrelsen senast 31 oktober 2023 för att kunna beaktas

Sammanfattning

Enköpings kommun har en starkt växande befolkning vilket betyder att kommunen befinner sig i en intensiv utvecklingsfas med fler bostäder, kommunal service och infrastruktur som byggs ut i kommunens centralort och i kransorterna. Befolkningen växer emellertid även i landsbygderna och en positiv utveckling av landsbygderna är en hörnsten för en hållbar utveckling i hela kommunen.

Landsbygderna har inom sig väldigt stora variationer i befolkningstätheten och för att garantera en stark landsbygdsutveckling i hela kommunen är det viktigt att belysa kommunens olika åtgärder som stärker landsbygdsutvecklingen och strategiskt samordna dessa insatser. För att möta detta behov har kommunledningsförvaltningen tagit fram ett förslag på ett program för landsbygdsutveckling i Enköpings kommun. Det huvudsakliga syftet med landsbygdsprogrammet är således att ge en formell struktur för kommunens nämndövergripande arbete med landsbygdsutveckling, tydliggöra kommunens vilja och rådighet i dessa frågor samt visa vart fokus ska vara. Landsbygdsprogrammet konkretiserar således vad som är särskilt viktigt ur ett landsbygdsperspektiv i kommunens andra övergripande dokument.

Det är svårt att förutspå de ekonomiska kostnaderna över tid eftersom programmets genomförande är beroende av kommunstyrelsens och nämndernas prioriteringar i budgeteringen. Däremot är det klart att programmet medför interna kostnader som delvis kan och ska falla inom ramen för ordinarie verksamhet. Vidare är ett av syften med detta dokument att kommunens arbete med landsbygdsutvecklingen effektiveras genom att kommunens viktigaste insatser är samlade i ett och samma dokument och på det sättet bättre koordinerade.

Målsättningen är att det mer systematiska och strategiska arbetet med landsbygdsfrågor ska bidra till en mer livskraftig och hållbar landsbygd. De närmare sociala och miljömässiga konsekvenserna framgår av programmet.

Yrkanden

Solweig Sundblad yrkar att remissen även ska skickas till det kommunala tillgänglighetsrådet.

Peter Book (M) yrkar bifall till Solweig Sundblads (S) tilläggsyrkande.

Beslutsgång

Ordförande konstaterar att det finns ett förslag till beslut och ett tilläggsyrkande.

Ordförande frågar om kommunstyrelsen kan besluta i enlighet med Solweig Sundblads (S) tilläggsyrkande och finner så.

Ordförande frågar därefter om kommunstyrelsen kan besluta i enlighet med förslag till beslut och finner så.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, kommunledningsförvaltningen, 2023-05-17

Förslag, "Program för landsbygdsutveckling", 2023-05-17

Beslutet skickas till:

Kommunens nämnder, för åtgärd

Kommunstyrelsens råd, för åtgärd

EMAB, för åtgärd

EHB, för åtgärd

ENA Energi, för åtgärd

Fjärdhundra ekonomisk förening, för åtgärd

LRF kommungrupp, för åtgärd

Uppsalas bygdegårdsdistrikt, för åtgärd

Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund, för åtgärd
Friluftsförbundet Enköping, för åtgärd
Leader Mälardalen, för åtgärd
Region Uppsala, för åtgärd

REMISSVAR -Program för landsbygdsutveckling, Enköping kommun

Ärende KS2022/166 Program för landsbygdsutveckling

Tack för ett väl genomarbetat program för landsbygdsutveckling i Enköping kommun. Kansliet på Leader Mälardalen, samt ordförande har läst igenom programmet och sänder härmed över våra kommentarer.

Vi noterar att programmet nästan uteslutande benämner landsbygderna i plural, vilket är positivt eftersom det finns en variation av landsbygder i Enköping kommun och i landet i stort.

Följande punkter föreslår vi att programmet förstärker eller förtydligar

- Kommunens styrmodell med sex övergripande mål. Beskriv inledningsvis i programmet vilka de är och gör gärna en tydligare koppling i programmet. "Livslångt lärande" är nu en underrubrik i programmet (4.2).
- Hur kommunen kommer att arbeta för att nå målen i programmet. En handlingsplan till nämnderna och för medborgare att ta del av för att främja dialog och demokrati. Vikten dialog och deltagande belyser ni i 2.1 & 3.1. Exempelvis -formen för hur den kontinuerliga kontakten med aktörer, medborgare ska ske.
- Genomgående föreslår vi att programmet utesluter ordet hållbart och i stället beskriver vad ni ämnar göra. Användningen av ordet "hållbar" behöver förtydligas från vilket perspektiv det är hållbart. Ett hur och ett vad som gör det hållbart i varje avseende. Exempel 3.1: "Skapa förutsättningar för ett långsiktigt och hållbart engagemang." Hållbart behövs inte i det här fallet. Långsiktigt är ett hållbart perspektiv. Vidare i näst sista meningen i 1.2. -kanske byta ut hållbart till miljömässig? Definiera vad ni menar med hållbart här. "Hållbart perspektiv" innefattar alla tre dimensionerna: ekologisk (miljömässig), social och ekonomisk

- Vikten av att all utveckling främst ska ske med hänsyn till de som redan bor på platsen och de som valt att flytta till ett landsbygdsområde, snarare än att basera utvecklingen av landsbygderna på en föreställd målgrupp i samband med kommunens tillväxt. När boende är stolta och nöjda på sin plats, blir platsen också attraktiv för andra.
- Skillnaden mellan samhällsservice och kommersiell service. Vad har platsen för behov? Behovet av samhällsservis och/eller kommersiell service varierar mellan kransort och glesare landsbygdsområden. Många har gjort ett medvetet val att flytta från den kommersiella servicen (se forskning och samhällstrender i ämnet). De glesare landsbygderna vill sällan bli en tätort som innefattar breddade vägar (som leder till ökad tung trafik) och cykelvägar med belysning. Detta bör nog undersökas i form av boendedialog. Riskfyllt om landsbygdsutveckling bygger på en stad- eller tätortsnorm.
- "Hållbar" utveckling av vägar. Det är en miljömässig förlust och gagnar främst tillväxt och kommersiell service.
- Genom att behålla de demografiska skillnaderna mellan stad, kransort och landsbygder så erbjuder Enköping kommun boende i livets alla skeden, samt olika preferenser av livsstil.
- 1.2 Förstärk gärna landsbygderna som en viktig social resurs, inte bara för turism och rekreation.
- Förtydliga samnyttjande av lokaler (3.2). Att det gäller nyttjande av lokaler på landsbygderna? Finns samlingslokaler i alla kransorter (exempelvis Grillby)?
- 2.2 Vård i närmiljö. Digital vård ett bra komplement. Men bör inte ersätta vad den sociala, fysiska kontakten vid hembesök ger de äldre som vill bo kvar i hemmet.
- 4.2 Revidera upptagningsområden för högstadiееlever för bättre integration. I dagsläget placeras alla högstadiееlever från kransorterna tillsammans med boende i Romberga på St Ilian skolan. Inga barn från övriga stadsdelar än Romberga. "Vilka fördelar skolorna på landsbygderna har att erbjuda", med tanke på tillväxten i

landsbygderna, finns det plats för alla nyinflyttade och kommer möjligheten finnas att fortsätta skoltiden upp i högstadiet i kransorterna?

Punkter vi blir extra glada av att läsa:

- Tacksamma över att Leader Mälardalen omnämns. Vi uppmuntrar även enskilda medborgare att samverka med föreningar, samt kommunen.
En trepartsamverkan som innebär ett ökat nätverk som främjar inkludering, långsiktighet i resultat. Vi stöder lokala initiativ till utvecklingsprojekt på landsbygder.
- 4.1 Mycket bra att ni har formulerat vikten av att bevara bruksbar jord och inte bygga nytt på odlingsbar mark.
- 4.1 Att kommunen främjar upphandling av lokala livsmedel.
- 2.1 Vikten av bredband i hela kommunen för att möjliggöra att bo och verka i hela kommunen. Ett miljömässigt, socialt och ekonomiskt värde.
- 2.1 Bostadsförsörjningsprogram
- 3.1 Riktade insatser mot unga
- 3.1 Samverkan, demokrati och delaktighet (finns det en handlingsplan kring hur detta ska ske?)
- 2.2 Att kommun och polisen har en dialog (finns det en handlingsplan kring hur detta ska ske?).